

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1234/2007, pokiaľ ide o zmluvné vzťahy v sektore mlieka a mliečnych výrobkov“

[KOM(2010) 728 v konečnom znení – 2010/0362 (COD)]

(2011/C 218/21)

Spravodajkyňa: **Dilyana SLAVOVA**

Rada sa 22. decembra 2010 rozhodla podľa článku 42 a článku 43 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1234/2007, pokiaľ ide o zmluvné vzťahy v sektore mlieka a mliečnych výrobkov“

KOM(2010) 728 v konečnom znení – 2010/0362 (COD).

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. apríla 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 471. plenárnom zasadnutí 4. a 5. mája 2011 (schôdza zo 4. mája 2011) prijal 150 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 13 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závety a odporúčania

1.1 EHSV konštatuje, že kríza v rokoch 2007 až 2009 veľmi zaťažila mliekarenský sektor, predovšetkým výrobcov.

1.2 EHSV poukazuje na nerovnováhu v rámci dodávateľského reťazca, najmä medzi maloobchodníkmi na jednej strane a poľnohospodármi a spracovateľmi na druhej strane, čo bráni spravodlivejšiemu prerozdeleniu pridanej hodnoty výrobkov v prospech výrobcov mlieka. EHSV odporúča Komisii prijať opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa transparentnosť uplatňovala rovnako v celom mliekarenskom reťazci (výrobcovia – spracovatelia – distribútori – maloobchodníci).

1.3 EHSV víta skutočnosť, že Komisia dbá na odporúčania skupiny odborníkov na vysokej úrovni pre mlieko (HLG) a včas reaguje na problémy, ktorým mliekarenské odvetvie čelí.

1.4 EHSV je presvedčený, že je v záujme všetkých zúčastnených strán, aby mliekarenský dodávateľský reťazec fungoval čo najefektívnejšie, a zdôrazňuje, že spravodlivé rozdelenie pridanej hodnoty v rámci reťazca – a predovšetkým zvýšenie vyjednávacej sily výrobcov – prispieje k jeho celkovej efektívnosti, konkurencieschopnosti a udržateľnosti.

1.5 EHSV sa domnieva, že všetky štyri prvky (zmluvné vzťahy, vyjednávací sila výrobcov, medziodborové/medziodvetvové organizácie a transparentnosť) sú úzko prepojené a sú od seba navzájom závislé. Preto je potrebné ich riešiť spoločne.

1.6 EHSV uznáva, že štruktúra mliekarenskej výroby sa môže v jednotlivých členských štátoch výrazne líšiť a preto súhlasí s tým, aby bolo používanie zmlúv naďalej dobrovoľné. Členské štáty by však v zásade mali mať možnosť na svojom území

používanie zmlúv vyžadovať s prihliadnutím na to, že je potrebné zabezpečiť hladké fungovanie vnútorného trhu. Je veľmi dôležité zdôrazniť, že návrh sa nevzťahuje na družstvá, a upozorniť na osvedčené postupy zavedené v niektorých členských štátoch.

1.7 EHSV súhlasí s tým, že takéto zmluvy by mali obsahovať aspoň tieto štyri hlavné aspekty, o ktorých by mali partneri slobodne rokovať: 1) cena splatná pri dodávke/ cenový vzorec, 2) objem dodávok, 3) časový rozvrh dodávok počas sezóny a 4) trvanie platnosti zmluvy.

1.8 EHSV nabáda na vytváranie organizácií výrobcov a medziodvetvových organizácií, najmä v niektorých nových členských štátoch, v ktorých má roztrieštené mliekarenské odvetvie veľmi obmedzenú vyjednávaciu silu. EHSV uznáva prínos, aký majú pre odvetvie ovocia a zeleniny organizácie, ktoré posilňujú vzťahy medzi rôznymi zainteresovanými stranami v rámci jednotlivých odvetví, pretože môžu zlepšovať znalosti o výrobe a trhoch, ako aj ich transparentnosť. Domnieva sa, že podobný vývoj by mohol zlepšiť celkové fungovanie mliekarenskeho dodávateľského reťazca.

1.9 EHSV sa domnieva, že je potrebné bližšie objasniť a rozvinúť uplatňovanie pravidiel hospodárskej súťaže EÚ na mliekarenský sektor, aby mohli organizácie primárnych výrobcov profitovať z lepšej vyjednávací pozície.

1.10 EHSV zdôrazňuje, že zvýšená transparentnosť môže napomôcť hladšiemu fungovaniu mliekarenskeho reťazca v prospech všetkých aktérov, a v tejto súvislosti víta odporúčania skupiny HLG Komisii, ktorými sa zabezpečí, že transparentnosť nenaruší hospodársku súťaž na vnútornom trhu.

1.11 EHSV víta prácu, ktorú vykonala Komisia, takisto však zdôrazňuje skutočnosť, že tento návrh nevyrieši všetky problémy v mliekarenskom sektore.

2. Úvod

2.1 Výroba mlieka je v EÚ veľmi dôležitá nielen z hospodárskeho hľadiska vzhľadom na jej obrat a počet pracovných miest v tomto sektore, ale aj z hľadiska úlohy, ktorú má vo využívaní pôdy a ochrane životného prostredia. V mnohých regiónoch, najmä horských a znevýhodnených, je tiež jedným z mála druhov výroby, ktorý má reálnu šancu na rozvoj a udržanie sa.

2.2 Mliekarenské odvetvie hrá významnú úlohu, pokiaľ ide o kvalitu života v Európe, pretože prispieva k zdravej, zodpovednej a bezpečnej výžive spotrebiteľov a má hospodársky význam pre rozvoj vidieka a environmentálnu udržateľnosť.

2.3 Odvetvia výroby a spracovania mlieka sa medzi členskými štátmi podstatne líšia. Výrobné a spracovateľské štruktúry sú v jednotlivých členských štátoch veľmi rozdielne. Na jednej strane prevláda družstevná organizácia, kde družstvo mlieko zároveň aj spracováva, a na opačnej strane je veľké množstvo individuálnych výrobcov a súkromných spracovateľov. Do roku 2015 budú musieť byť výrobcovia aj v tom najorganizovanejšom prostredí schopní primerane sa pripraviť na novú situáciu na trhu, ktorej budú čeliť po zrušení kvót. Je potrebné poznamenať, že zainteresované subjekty pôsobiace v tomto sektore budú postavené pred úplne nové okolnosti a budú čeliť novým povinnostiam, keď sa verejné orgány (na úrovni EÚ a na vnútroštátnej úrovni) stiahnu z riadenia výroby. Za týchto okolností musia mať výrobcovia istotu, že môžu na trhu dosiahnuť spravodlivú cenu.

3. Kontext

3.1 Vzhľadom na vážnu situáciu v sektore mlieka na trhu sa v októbri 2009 zriadila skupina odborníkov na vysokej úrovni pre mlieko s cieľom rokovať o strednodobých a dlhodobých opatreniach v sektore mlieka a mliečnych výrobkov, pracovať na regulačnom rámci a prispieť k stabilizácii trhu a príjmov výrobcov.

3.2 Skupina odborníkov na vysokej úrovni získala ústne aj písomné príspevky od najvýznamnejších európskych skupín zainteresovaných strán v rámci mliekarenského dodávateľského reťazca, ktoré zahŕňajú poľnohospodárov, spracovateľov mlieka, výkupcov mlieka, maloobchodníkov a spotrebiteľov. Skupina navyše získala príspevky od pozvaných odborníkov z akademickej obce, predstaviteľov tretích krajín, vnútroštátnych orgánov pre hospodársku súťaž a Komisie.

3.3 Okrem toho sa 26. marca 2010 uskutočnila konferencia so zainteresovanými stranami, ktorá ponúkla priestor na to, aby ďalší aktéri v dodávateľskom reťazci vyjadrili svoje názory. Skupina odborníkov na vysokej úrovni predložila 15. júna 2010 správu, v ktorej bola zahrnutá analýza súčasnej situácie v mliekarenskom sektore a niekoľko odporúčaní.

3.4 Skupina HLG zistila veľkú nevyváženosť v dodávateľskom reťazci (výrobcovia – spracovatelia – distribútori – maloobchodní predajcovia) a nerovnomerné rozdelenie

pridanej hodnoty. Túto situáciu spôsobuje nedostatok transparentnosti, nepružnosť a problémy pri prenose cien v rámci dodávateľského reťazca.

3.5 Správu a odporúčania, ktoré HLG predložila, preskúmala Rada a na zasadnutí 27. septembra 2010 sa prijali závery predsedníctva. V týchto záveroch sa od Komisie požaduje, aby do konca roka predložila svoju odpoveď na prvé štyri odporúčania HLG (zmluvné vzťahy, vyjednávací sila výrobcov, medziodvetvové organizácie a transparentnosť).

3.6 Súčasný návrh Komisie sa zaoberá všetkými štyrmi prvkami (zmluvné vzťahy, vyjednávací sila výrobcov, medziodvetvové organizácie a transparentnosť) s tým výsledkom, že súčasné ustanovenia je potrebné zmeniť a doplniť.

3.7 Pokiaľ ide o vzťahy medzi výrobcami mlieka a mliekarenskými podnikmi, koncentrácia ponuky je často oveľa nižšia než na spracovateľskej úrovni. Táto situácia vedie k nerovnováhe vo vyjednávací sile medzi týmito úrovňami. V návrhu sa stanovujú dobrovoľné písomné zmluvy, ktoré by mal vypracovať poľnohospodár pred dodávkou surového mlieka mliekarenskému podniku a ktoré by zahŕňali kľúčové aspekty týkajúce sa ceny, časového rozvrhu a objemu dodávok, ako aj trvania zmluvy. Členské štáty majú možnosť na svojom území vyžadovať, že používanie týchto zmlúv bude povinné. Vzhľadom na osobitnú povahu družstiev sa od nich nebude požadovať, aby uzatvárali zmluvy, ak ich stanovy obsahujú podobné ustanovenia.

3.8 S cieľom obnoviť rovnováhu vyjednávacích síl v dodávateľskom reťazci sa v návrhu plánuje umožniť poľnohospodárom kolektívne vyjednávanie zmlúv cez organizácie výrobcov. Návrh stanovuje primerané kvantitatívne limity objemu z týchto rokovaní, ktoré by mali priniesť poľnohospodárom rovnaké podmienky, ako majú veľké mliekarene, a zároveň sa zachová účinná hospodárska súťaž v oblasti dodávok surového mlieka. Limity sú stanovené na úrovni 3,5 % celkovej produkcie EÚ a 33 % vnútroštátnej produkcie, pričom sa zároveň stanovujú špecifické záruky s cieľom predísť vážnemu poškodeniu najmä vo vzťahu k MSP. Tieto organizácie výrobcov by preto mali byť oprávnené na uznanie podľa článku 122 nariadenia (ES) č. 1234/2007. Komisia by mala byť splnomocnená prijať delegované akty v súlade s článkom 290 ZFEÚ, pokiaľ ide o podmienky schválenia asociácií organizácií výrobcov.

3.9 V návrhu sa takisto stanovujú špecifické pravidlá EÚ pre medziodvetvové organizácie pokrývajúce všetky časti reťazca. Tieto organizácie môžu potenciálne zastávať užitočné úlohy pri výskume, zlepšovaní kvality, podpore a rozširovaní najlepších postupov v rámci výrobných a spracovateľských metód.

3.10 Navrhuje sa, aby sa pravidlá týkajúce sa medziodvetvových organizácií, ktoré existujú v odvetví ovocia a zeleniny, uplatňovali s príslušnými úpravami na mliekarenský sektor.

3.11 Medziodvetvové organizácie by prispeli k zlepšovaniu vedomostí a transparentnosti výroby a trhu, vrátane uverejňovania štatistických údajov o cenách, objeme a trvaní zmlúv týkajúcich sa dodávok surového mlieka, ktoré boli uzatvorené, a poskytovaním analýzy možných budúcich trhových trendov na regionálnej alebo vnútroštátnej úrovni.

3.12 V návrhu sa udeľuje Komisii právomoc prijímať v súlade s článkom 290 ZFEÚ delegované akty, aby mohla doplniť alebo zmeniť a doplniť určité menej zásadné prvky opatrení stanovených v tomto nariadení. Mali by sa vymedziť prvky, v prípade ktorých možno uplatniť uvedenú právomoc, ako aj podmienky, za akých ju možno preniesť.

3.13 S cieľom zaručiť jednotné uplatňovanie opatrení stanovených v tomto nariadení vo všetkých členských štátoch by Komisia mala byť splnomocnená prijímať vykonávacie akty v súlade s článkom 291 ZFEÚ.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Návrh má posilniť pozíciu výrobcov mlieka v mliekarenskom dodávateľskom reťazci a pripraviť tento sektor na viac trhovo orientovanú a udržateľnú budúcnosť.

4.2 Ustanovujú sa ním písomné zmluvy medzi výrobcami a spracovateľmi mlieka, možnosť kolektívne vyjednávať o podmienkach zmluvy cez organizácie výrobcov tak, aby sa dosiahla rovnováha medzi vyjednávacou silou výrobcov mlieka a veľkých spracovateľov, ďalej špecifické pravidlá EÚ pre medziodvetvové organizácie a opatrenia na zvýšenie transparentnosti trhu. Opatrenia majú byť podľa návrhu platné do roku 2020 s dvomi priebežnými preskúšaniami. Primerané kvantitatívne limity pre kolektívne vyjednávanie a ďalšie konkrétne ochranné opatrenia by mali zabezpečiť dosiahnutie cieľov týkajúcich sa zvýšenia vyjednávacjej sily výrobcov mlieka, pričom by sa súčasne chránila hospodárska súťaž a záujmy MSP.

4.3 Každý členský štát sa môže rozhodnúť, ako bude pristupovať k zmluvným vzťahom. Každý členský štát sa môže v rámci svojho systému zmluvného práva slobodne rozhodnúť, či budú zmluvy medzi poľnohospodármi a spracovateľmi povinné. Keďže v tejto súvislosti existujú v rámci EÚ rôzne pomery, toto rozhodnutie by v záujme zásady subsidiarity malo zostať právomocou členských štátov.

4.4 EHSV súhlasí s tým, že je potrebné posilniť vyjednávaciu silu výrobcov, no museli by sa vziať do úvahy rôzne pomery a charakteristiky v jednotlivých štátoch.

4.5 Pokiaľ ide o trvanie delegovania právomoci prijímať delegované akty, EHSV sa domnieva, že delegovať sa musí vždy na určitý čas (mandát). Okrem toho by mali byť delegované akty vyhradené pre oblasti, v ktorých je potrebné prijímať rozhodnutia rýchlo.

4.6 V prípadoch, keď by bolo pre členské štáty lepšie, aby zosúládili implementáciu, by sa mali používať vykonávacie akty.

4.7 EHSV je presvedčeným zástancom konzultácií so zainteresovanými stranami v priebehu vypracúvania právnych predpisov EÚ. Je preto dôležité, aby sa v záujme lepšej regulácie nestáleho trhu s mliekom konzultovalo s odborníkmi z členských štátov. V tejto súvislosti má veľký význam zabezpečenie toho, že táto nestálosť nebude mať trvalý negatívny vplyv na výrobcov v mliekarenskom sektore EÚ. V tomto kontexte je jasné, že sa bude musieť zvážiť transparentnejšie a spravodlivejšie rozdelenie pridanej hodnoty medzi aktérov trhu a predovšetkým potreba väčšej vyjednávacjej sily výrobcov.

4.8 Medziodvetvové organizácie v súčasnosti existujú v niekoľkých členských štátoch a plnia tieto úlohy v súlade s právnymi predpismi EÚ. Ich účinnosť obmedzuje nerovnováha mliekarenského reťazca.

4.9 Pre EHSV je však zjavné, že návrhy Komisie by nevyriešili všetky problémy trhu s mliekom a že sa nevzťahujú na mliekarenské družstvá, ktoré majú 58 % podiel na výrobe mlieka. EHSV ľutuje, že predložené návrhy nezahŕňajú ani mliekarenský sektor, ani veľkoobchod, ktoré zohrávajú rozhodujúcu úlohu z hľadiska rovnováhy na trhu s mliečnymi výrobkami a stanovovania cien.

4.10 EHSV sa domnieva, že navrhnuté obmedzenia sa vzhľadom na štruktúru mliekarenského sektora v jednotlivých členských štátoch, a najmä v tých najmenších, môžu ukázať ako príliš obmedzujúce. EHSV vyzýva Komisiu, aby v určitých mimoriadnych prípadoch umožnila vytvoriť zoskupenie všetkých výrobcov, ktorí sú dodávateľmi tej istej mliekarne, takže by bolo možné vytvoriť zoskupenia výrobcov v závislosti od veľkosti nákupu.

4.11 Vzhľadom na to, že Komisia má v pláne stiahnuť sa z riadenia výroby mlieka a preniesť právomoc na subjekty v praxi, je nanajvýš dôležité, aby tieto subjekty mali čo najúplnejšie a najaktuálnejšie informácie o vývoji na trhu, ktoré musia byť transparentné. EHSV preto považuje za kľúčové vytvoriť na európskej úrovni účinný nástroj na monitorovanie, aby bol možný aspoň určitý stupeň riadenia výroby.

4.12 A napokon, nové okolnosti si vyžadujú zachovanie nástrojov riadenia trhu (ako sú intervencie, súkromné skladovanie, vývozné náhrady), ktoré musia byť na jednej strane účinné a na druhej strane sa musia dať rýchlo a ľahko implementovať.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 EHSV si cení osobitné úsilie Komisie smerujúce k predloženiu návrhu nariadenia Európskemu parlamentu a Rade, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1234/2007 o zmluvných vzťahoch v sektore mlieka a mliečnych výrobkov. EHSV vníma tento akt pozitívne a považuje ho za správne načasovaný, pokiaľ ide o reagovanie na hlavné výzvy, ktorým tento špecifický sektor poľnohospodárstva čelí.

5.2 Napriek tomu však EHSV poukazuje na to, že tento návrh nebude schopný vyriešiť všetky problémy, s ktorými mliekarenský sektor zápasí. V záujme ďalšieho zlepšenia hladkého fungovania mliekarenského reťazca by malo monitorovanie zabezpečiť transparentnosť v celom tomto reťazci (výrobcovia – spracovatelia – distribútori – maloobchodní predajcovia).

5.3 Úspešný mliekarenský sektor EÚ po roku 2015 si bude vyžadovať veľmi efektívnu výrobu mlieka produkčnými jednotkami primeranej hospodárskej veľkosti a s vysokou úrovňou ľudského kapitálu. Malo by sa preto pokračovať v úsilí o reštrukturalizáciu, a to v poľnohospodárskych i mliekarenských podnikoch – z hľadiska poľnohospodárskych výrobcov má rozhodujúci význam prístup k efektívnym, konkurencieschopným a inovatívnym mliekarenským podnikom, ktoré vedia z príležitostí na trhu vyťažiť maximum. Osobitná pozornosť by sa tu mala venovať znevýhodneným oblastiam, kde musia mliekarenské podniky tiež často bojovať s menej priaznivými geografickými okolnosťami, a preto majú komparatívnu nevýhodu. V tejto súvislosti sa musí zvláštna pozornosť zamerať na transparentnú a efektívnu regionálnu výrobu, ktorá znížením počtu prostredníkov zabezpečí len malý dosah na životné prostredie, informácie pre spotrebiteľov a kvalitu. Mliekarenský priemysel ako celok by sa mal zamerať na

produkovanie výrobkov vysokej kvality a pridanej hodnoty, v súvislosti s ktorými rastie domáci trh a existujú dobré vývozné možnosti.

5.4 EHSV sa domnieva, že príslušné členské štáty môžu stanoviť nariadenia s cieľom zlepšiť a stabilizovať fungovanie trhu s mliekarenskými výrobkami, na ktoré sa vzťahuje označenie pôvodu alebo chránené zemepisné označenie podľa nariadenia (ES) č. 510/2006.

5.5 Medzi mliekarenskými sektormi členských štátov vládnu väčšie rozdiely, ako je to v iných poľnohospodárskych sektoroch EÚ, čo si vyžaduje väčšiu flexibilitu pri implementácii politiky EÚ. EHSV predpokladá, že bude potrebné implementovať špecifické opatrenia vo vzťahu k výrobcom mlieka a jeho spracovateľom v záujme reštrukturalizácie a modernizácie mliekarenského sektora v členských štátoch.

5.6 EHSV vyzýva Komisiu, aby rýchlejšie a flexibilnejšie reagovala na krízy. V roku 2011 je trh s mliekom mimoriadne nestály, čo je odrazom klimatických zmien, a je možné, že sa zopakuje cyklus krízy z obdobia rokov 2007 až 2009. EHSV preto navrhuje, aby Komisia pokračovala v monitorovaní dynamiky mliekarenského sektora, aby sa tak urobilo všetko, čo je možné, na zabránenie budúcej zničujúcej krízy v mliekarenstve.

V Bruseli 4. mája 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON
